

50 lat
Pedagogicznej
Biblioteki Wojewódzkiej
w Katowicach
Filii w Zawierciu

1951-2001

*Nagrodzone prace w konkursie na Exlibris Biblioteki Pedagogicznej
wykonane przez uczniów szkół gimnazjalnych z Zawiercia i Szczekocin*

*Stempel okolicznościowy
wg projektu Pana Wacława Polcika
wydany z okazji 50-lecia
Biblioteki Pedagogicznej
w Zawierciu*

50 lat
Pedagogicznej
Biblioteki Wojewódzkiej
w Katowicach
Filii w Zawierciu

1951-2001

026:37
KAS
50 LAT

33551

OPRACOWANIE:

Jolanta Kasperek

Ewa Kita

Dorota Walus

SKŁAD i Druk:

PUHW „AXON”

42-400 ZAWIERCIE

ul. ŹRÓDLANA 10/1

tel./fax (0-32) 67-132-92, 67-229-84

Z DZIEJÓW BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNEJ W ZAWIERCIU

Date 7 listopada 1951 r. przyjmuje się jako początek działalności Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej, co udokumentowane jest pierwszym zapisem w księdze inwentarzowej. Załącznikiem biblioteki stały się dary nauczycieli i społeczności miasta Zawiercia. W pierwszych latach swojej działalności placówka mieściła się przy Zarządzie Oddziału ZNP, przy ulicy 3 Maja 5. W skromnej bibliotece, bo liczącej zaledwie 280 woluminów, w trudnych warunkach lokalowych pracowała początkowo społecznie, a następnie na ryczałcie Pani Emilia Grajdek emerytowana nauczycielka SP Nr 2 w Zawierciu. Pierwsze sprawozdanie z działalności placówki w ujęciu cyfrowym pochodzi z 1952 r. W roku 1956 opiekę nad PBP powierzyły władze szkolne Pani Barbarze Miśkiewicz, a następnie Pani Stanisławie Gucwie. W 1957 r. Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Zawierciu zabiera zaadaptowany przez ZNP lokal. Wówczas przygarnia bibliotekę Wydział Oświaty działający przy ul. Sienkiewicza 34. W maleńkim pokoiku na 3 piętrze, z mieszczącym się tam również Wydziałem Finansowym Inspektoratu, biblioteka funkcjonuje aż do 1961 r. mimo że, miało to być tylko chwilowe. Trudne warunki lokalowe dezorganizowały prawidłową działalność placówki.

Emilia Grajdek

Zdzisława Dudała

W 1958 r. przyznano bibliotece pełny etat i zatrudniono na stanowisku pierwszego kierownika Panią Zdzisławę Dudała. Założyła kłamrowy katalog rzeczowy oparty na UKD, zapoczątkowała prowadzenie kartoteki zagadnieniowej. Rok 1961 przynosi kolejną przeprowadzkę do nowo wybudowanej Szkoły Podstawowej Nr 9, mieszczącej się przy ulicy 1 Maja 23. Początkowo Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa i biblioteka szkolna zajmują wspólny lokal. Rok później biblioteka otrzymuje osobną salę lekcyjną. Zakupiono wtedy pierwszy sprzęt biblioteczny oraz zainstalowano telefon. Prężnie rozwija się działalność informacyjno-bibliograficzna. Biblioteka czynnie współpracuje z Wydziałem Pedagogicznym ZNP oraz z instruktorami przedmiotowymi. W roku 1967 placówka zgromadziła 4509 woluminów oraz dysponowała 66 tytułami czasopism, w tym 32 metodycznymi. Z jej usług korzystało 206 czytelników. W lokalu biblioteki odbywały się comiesięczne zebrania Powiatowego

Ośrodka Metodycznego. W tym też roku spokojna praca biblioteki zostaje zakłócona kolejną, czwartą na przestrzeni dziesięciu lat przeprowadzką.

W 1968 roku biblioteka zostaje ulokowana w dwóch niedużych pomieszczeniach po byłym internacie Liceum Żeńskiego przy ulicy Sądowej 8. W przydzielonym lokum o powierzchni 43, 90 m² trudno było розміścić księgozbiór i sprzęt biblioteczny. Brak centralnego ogrzewania i ciasnota nowych pomieszczeń od początku dezorganizuje działalność biblioteki. Mimo uciążliwych warunków lokalowych biblioteka przystępuje do ogłoszonego w 1970 r. konkursu na najlepiej pracującą Pedagogiczną Bibliotekę Powiatową w województwie, w którym zajmuje III miejsce. Konkurs ten przyczynił się do uzyskania drugiego etatu, który dodatkowo objęła Pani Zdzisława Dudało i emerytowany podinspektor szkolny Pan Franciszek Wałek. W rok później na jego miejsce przyjęta zostaje emerytowana kierowniczka Szkoły Podstawowej w Podzamczu Helena Weimer. Księgozbiór liczył w 1971 r. 5326 woluminów.

Halina Kułach

W 1972 roku Pani Zdzisława Dudało - dotychczasowy kierownik biblioteki - odchodzi na emeryturę. Wówczas na stanowisko dyrektora Pedagogicznej Biblioteki Powiatowej zostaje powołana Pani mgr Halina Kułach (Sowińska-Kunczewska) były podinspektor do spraw przedszkoli i oświaty dorosłych. Do dotychczasowej kadry dołącza emerytowany zastępca inspektora szkolnego Pan mgr Stefan Targowski. Nowy dyrektor przystąpiła do tworzenia katalogów skrzynkowych zastępując dotychczasowe katalogi klamrowe, klasyfikując ośmiotysięczny księgozbiór. Rozbudowała i uporządkowała dokumentację biblioteki. Jako pierwsza spisała i utrwaliła na taśmie magnetofonowej informacje dotyczące historii biblioteki. Bardzo trudne warunki lokalowe zmuszały do podjęcia starań o uzyskanie większych pomieszczeń.

17 kwietnia 1974 r. biblioteka otrzymuje przydział na większe pomieszczenie w tym samym budynku po drugiej stronie korytarza, o łącznej powierzchni użytkowej 69m². Po gruntownym remoncie w listopadzie 1975 r. placówka wznowia działalność. W tym samym roku 30 sierpnia zostają zwolnieni dotychczasowi emeryci. Na ich miejsce 1 września zatrudniono wizytatora przedmiotowego Pana mgr Jerzego Burgbergera, który oddelegowany został na 32 godziny tygodniowo do pracy w Kuratorium Oświaty i Wychowania w Katowicach. W celu uzupełnienia etatu przyjęta została w styczniu 1976 r. Pani Barbara Wałek - nauczyciel z Państwowego Domu Dziecka. Od września obejmuje ona trzeci etat. W związku z Zarządzeniem Ministra Oświaty z dnia 27 marca 1976 roku Pedagogiczna Biblioteka Powiatowa staje się filią Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Katowicach. Dotychczasowy dyrektor placówki pełni odtąd funkcję kierownika.

Lata 1976-1978 to okres pomyślnego rozwoju biblioteki. Systematycznie wzrasta księgozbiór i liczba czytelników. Z małego kącika czytelniczego zorganizowana zostaje „mini czytelnia” czynna w godzinach otwarcia biblioteki. Na bieżąco prowadzone są wszystkie prace biblioteczne, rozwija się działalność informacyjno-bibliograficzna. 1 września 1979 roku zachodzą zmiany w obsadzie kadrowej. Pani Barbara Wałek przechodzi do SP Nr 13 w Zawierciu, a na jej miejsce zostaje przyjęta mgr Jolanta Owcarz-Kasperek. Zatrudniono również Panią mgr Wandę Burgberger, Panią Wacławę Gąsior - kierownika SP w Skarżycach oraz Panią Antoninę Walczyk - nauczyciela SP Nr 6 w Zawierciu. Szybki wzrost księgozbioru, mała obsada kadrowa (od 1980 roku następuje zmniejszenie etatów) i ciągle zbyt mała powierzchnia lokalowa powoduje, że praca staje się coraz bardziej uciążliwa. Dłuższa nieobecność bibliotekarzy zatrudnionych na całym etacie w 1982 roku, stwarza konieczność przyjęcia do pracy w niepełnym wymiarze godzin nowych pracowników: Panią Bronisławę Leśniak - byłego zastępcę dyrektora SP Nr 2 w Zawierciu i Panią Lidię Szczehłę - kierownika świetlicy SP Nr 4 w Zawierciu. W tym roku zmniejsza się wymiar pracy nauczyciela - bibliotekarza z 36 na 35 godzin tygodniowo. Wprowadzone zostają wolne soboty.

1 września 1983 roku powraca z urlopu mgr Jolanta Kasperek, a na miejsce godzinowych bibliotekarzy zostaje zatrudniona mgr Ewa Kita. Sytuacja lokalowa jest coraz bardziej tragiczna. Rocznie przybywa około 1500 woluminów a placówka praktycznie nie dysponuje już miejscem dla ciągle wzrastającego księgozbioru. Nowe książki i czasopisma (około 80 tytułów) składowane są więc na podłodze, co stanowi wielkie utrudnienie w czasie poszukiwania wskazanej przez czytelnika pozycji. Wydłuża się czas oczekiwania na zamówioną książkę. W 1984 r. czytelnia zostaje całkowicie zlikwidowana. Rozpoczęto usilne starania o uzyskanie nowego lokalu. Przedstawiciele władz dokonują licznych lustracji pomieszczeń. W 1985 roku na emeryturę przechodzi dotychczasowy kierownik Pani mgr Halina Kułach, stanowisko to obejmuje mgr Jolanta Kasperek. W bibliotece zatrudnione zostają emerytowane nauczycielki ze SP Nr 4: Pani Zenobia Skwarek i Pani Barbara Dudek. Nowy kierownik biblioteki wraz z dyrekcją PBW w Katowicach czyni starania o przyspieszenie przydziału nowego lokalu. Systematycznie wysyłane są pisma do władz miejskich i oświatowych. W tej sprawie monitują również czytelnicy, którym dobro biblioteki leży na sercu. W 1986 r. na miejsce Pani Zenobii Skwarek przyjęta została Pani Jadwiga Pietrzyk emerytowana nauczycielka SP Nr 1 w Zawierciu. Mimo wciąż pogarszających się warunków pracy imponujące wydają się osiągnięcia biblioteki.

W 1987 r. spośród 22 filii w województwie katowickim - PBW Filia w Zawierciu znalazła się na 3 miejscu pod względem ilości czytelników, na 2 miejscu pod względem czytelnictwa nauczycieli. Ilość wypożyczeń uplasowała placówkę na jednym z pierwszych miejsc w województwie. W 1987 roku sytuacja placówki pogarsza się. Do problemów lokalowych dochodzą problemy kadrowe (urlopy macierzyńskie i wychowawczy). Działalność biblioteki opiera się wtedy na pracy 3 emerytowanych nauczycielkach, bez pomocy wykwalifikowanej osoby. Funkcję zastępcy

kierownika powierzono Pani Jadwidze Pietrzyk. Działalność biblioteki ogranicza się tylko do pracy z czytelnikami. Pozostałe sprawy jak gromadzenie, opracowywanie księgozbioru, kartoteka zagadnieniowa i różne prace administracyjne zostały zaniechane. Od 1 marca 1988 r. zatrudniono emerytowaną nauczycielkę Panią Halinę Niedźwiedzka, na miejsce której przyjęto Panią Mariannę Śliwińską - emerytowaną nauczycielkę SP Nr 16 w Zawierciu. Brak nowego lokalu powoduje, że we wrześniu 1989 roku działalność biblioteki zostaje zawieszona. W połowie października zaczęto udostępniać zbiory, ale z ograniczeniami, bo tylko w środę w godzinach od 8.00 do 15.00 i tylko nauczycielom. Wtedy dopiero zostaje podjęta decyzja wydzierżawienia lokalu Huty „Zawiercie” przy ulicy Sienkiewicza 60.

W 1990 roku biblioteka zostaje zamknięta i rozpoczyna się adaptacja nowych pomieszczeń. W nowym lokalu o powierzchni 220 m² wyodrębniono pomieszczenie na magazyn książek, czytelnię, pomieszczenia na katalogi, wypożyczalnię, pokój kierownika, pokoje opracowań i pomieszczenia gospodarcze. Magazyny wyposażone zostały w metalowe, dostosowane do wysokości pomieszczeń regały. Pozwoliło to na zgromadzenie dużej ilości księgozbioru na stosunkowo małej powierzchni. Rozwiązanie takie ułatwiło pracę bibliotekarzy i skróciło czas oczekiwania na zamówioną książkę. Czytelnia z prawdziwego zdarzenia pozwoliła czytelnikom na spokojną pracę. W roku 1991 PBW w Katowicach przejmuje nadzór ekonomiczno-administracyjny biblioteki - dotychczas sprawowany przez MZEASz w Zawierciu. Nowością było wprowadzenie odpłatności dla czytelników korzystających z usług biblioteki oraz wprowadzenie kar pieniężnych za przetrzymywanie książek. Zebrane pieniądze w większości przeznaczone były na zakup nowości wydawniczych. W 1991 roku zatrudnieni dotąd nauczyciele emeryci zostają zwolnieni. W placówce pozostaje tylko dwóch pełnoetatowych pracowników.

1 października 1992 r. pracę w bibliotece rozpoczyna Pani mgr Anita Cierniak. Księgozbiór systematycznie wzrasta - w 1993 r. osiąga liczbę 27 562 woluminów przy 1243 czytelnikach. 1 września 1994 r. zostaje przyjęta mgr Dorota Walus. W tym czasie założono katalog czytelni. Miłym akcentem było nawiązanie kontaktu z zawierciańską malarką Panią Wiesławą Makiełą, która podarowała bibliotece kilka obrazów. Jeden z nich przedstawia postać patrona placówki - Józefa Lompę. W latach 1995-1996 odbyły się pierwsze praktyki zawodowe studentek bibliotekoznawstwa i informacji naukowej Uniwersytetu Śląskiego. Systematycznie wzrasta ilość czytelników, co stawia instytucję w czołówce pośród 22 filii PBW w Katowicach. W styczniu 1997 r. zostaje przyjęta na 1/2 etatu Aneta Wspaniała-Gajewska, która od 1 września 1999 r. pracuje w pełnym wymiarze godzin. W tym również czasie zostaje założony katalog dokumentów audiowizualnych; odnotowuje się najwyższą ilość wypożyczeń (17 783), a w 1998 r. biblioteka osiąga największą liczbę czytelników - 2 137. Pomyślny okres działalności placówki przerywa wypowiedzenie najmu lokalu z dnia 31 marca 1999 roku. Wraz z otrzymaniem oficjalnego pisma przed pracownikami biblioteki pedagogicznej staje wielkie wyzwanie: w ciągu najbliższych trzech miesięcy muszą zebrać znajdujące się u czytelników książki, spakować i zabezpieczyć majątek biblioteki, a co najważniejsze znaleźć

miejsce na nową siedzibę. Rozpoczynają się bardzo intensywne poszukiwania lokalu. Na kilka dni przed upływem terminu wypowiedzenia Dyrekcja PBW w Katowicach podpisuje umowę z Panem Kazimierzem Nowakiem o wynajem lokalu przy ul. Polskiej 35. Gruntowny remont i adaptacja nowych pomieszczeń o powierzchni 220 m² trwa do końca grudnia 1999 roku.

Z dniem 2 stycznia 2000 roku PBW w Katowicach Filia w Zawierciu po 9-miesięcznej przerwie wznowia swoją działalność. W nowym budynku znajdują się odrębne pomieszczenia na magazyn książek, magazyn czytelników, katalogi, dział opracowania. W małej, przytulnej czytelnicy zobaczyć można prace plastyczne dzieci ze szkół i przedszkoli. W 2001 r. biblioteka otrzymała nowe pomieszczenie o pow. 47 m², które zaadaptowano na nową czytelnicy. Dotychczasowa przeznaczona zostanie na stanowiska komputerowe dla czytelników.

PRACOWNICY BIBLIOTEKI

W ciągu 50-ciu lat działalności Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka Filia w Zawierciu zatrudniała 28 pracowników pedagogicznych i 6 pracowników obsługi. Początkowo byli to nauczyciele lub pracownicy oświatowi nie posiadający kwalifikacji bibliotekarskich. W pełnym wymiarze godzin do chwili obecnej pracowało tylko 8 osób. Pozostali - najczęściej nauczyciele emerytowani - zatrudnieni byli tylko na 1/2 etatu lub na godziny.

NAUCZYCIELE - BIBLIOTEKARZE PBW FILII W ZAWIERCIU ZATRUDNIENI W LATACH 1951-2001:

Emilia Grajdek	1951-1956
Barbara Miśkiewicz	1956
Stanisława Gucwa	1957-1958
Zdzisława Dudało	1958-1975
Franciszek Wałek	1970-1971
Helena Weimer	1971-1975
mgr Halina Kułach	1972-1985
mgr Stefan Targowski	1972-1975
mgr Jerzy Burgberger	1975-1981
Barbara Wałek	1976-1976
Wacława Gąsior	1979-1983
mgr Jolanta Owcarz-Kasperek	1979-nadal
mgr Wanda Burgberger	1979-1980
Antonina Walczyk	1979-1980
Bronisława Leśniak	1982-1991
Lidia Szczechla	1982-1983
mgr Ewa Kita	1983-nadal
Barbara Dudek	1985-1991
Zenobia Skwarek	1985-1991

Jadwiga Pietrzyk	1986-1991
Halina Niedźwiedzka	1988-1988
Marianna Śliwińska	1988-1989
mgr Anita Cierniak	1992-1998
mgr Dorota Walus	1994-nadal
Aneta Wspaniała-Gajewska	1997-nadal

PRACOWNICY OBSŁUGI

Genowefa Gwóźdź	?-1988
Krystyna Wyporska	1988-1991
Jan Maciążek	1991-1991
Elżbieta Zaczkowska	1991-1995
Helena Okońska	1995-nadal

KSIĘGOZBIÓR

PBW Filia w Zawierciu gromadzi różne typy dokumentów:

- wydawnictwa zwarte
- wydawnictwa ciągłe
- zbiory specjalne

Wśród wydawnictw zwartych dominuje literatura pedagogiczno-psychologiczna. Omawia ona dorobek polskiej i obcej myśli pedagogicznej. Prezentuje różnorodność stanowisk oraz przybliża najnowsze osiągnięcia i wyniki badań, opisy eksperymentów, wiedzę teoretyczną. Stanowią one kompendium wiedzy z pedagogiki i psychologii. Biblioteka dysponuje podręcznikami akademickimi i skryptami dla studentów wszystkich kierunków pedagogicznych. Ważną grupę zbiorów stanowią wydawnictwa metodyczne dla nauczycieli. Biblioteka posiada aktualne programy nauczania i wychowania, podręczniki szkolne, konspekty lekcji, rozkłady nauczania i plany pracy dydaktycznej. Dysponuje także wszelkimi materiałami do nauczania różnych przedmiotów, na każdym szczeblu edukacji. Posiada publikacje dotyczące zmian zachodzących w oświacie: awansu zawodowego nauczyciela, oceniania, wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli i integracji między- przedmiotowej. Rozporządzenie MEN z dnia 15 lipca 1999 roku zakłada, że wszystkie biblioteki pedagogiczne stanowią bazę informacyjną o wdrażanej reformie edukacji. W myśl powyższego założenia, Biblioteka Pedagogiczna w Zawierciu otrzymuje bezpłatnie przekazywane przez MEN nowatorskie programy nauczania i wychowania oraz materiały wypracowane przez edukatorów. Jest to jedyna tego typu placówka w powiecie zawierciańskim dysponująca takimi źródłami. Kierując się potrzebami użytkowników biblioteka gromadzi również literaturę z różnych dziedzin wiedzy. Popularność określonych kierunków studiów w poszczególnych latach wpływała na wzbogacanie księgozbioru o literaturę naukową z zakresu medycyny, prawa, ekologii...

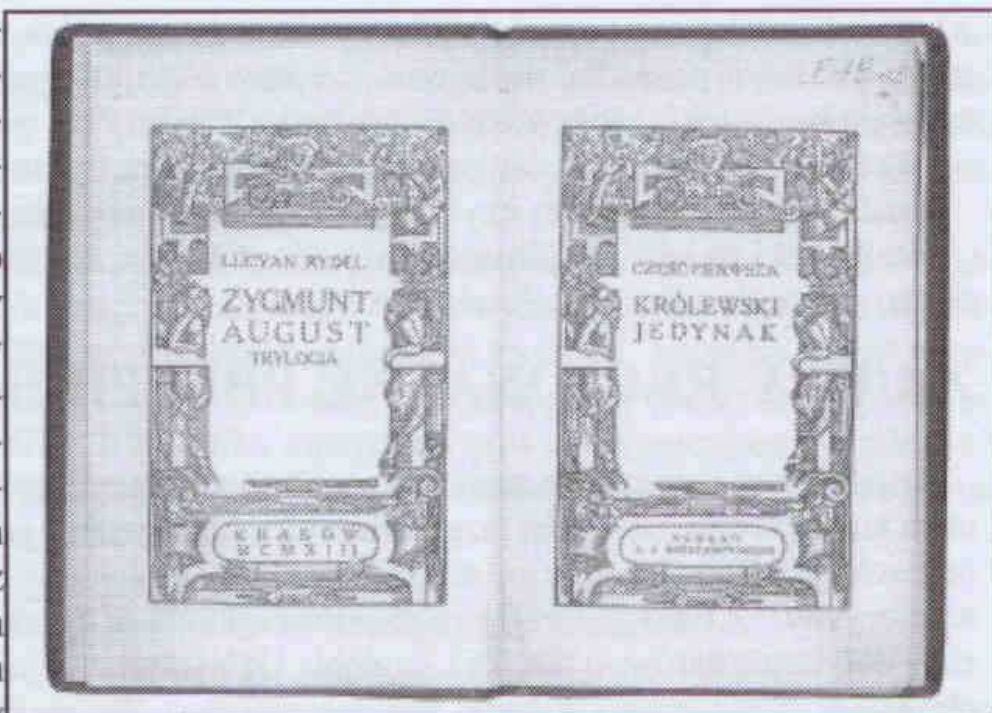
*Pierwsza
pieczęć
biblioteki*

Obecnie dużym zainteresowaniem cieszy się literatura ekonomiczna dotycząca finansów, giełdy, marketingu i szeroko pojętego zarządzania. Wiąże się to z potrzebami rynku pracy oraz popularnością studiów ekonomicznych. W związku z tym biblioteka gromadzi podręczniki akademickie, przekłady światowych publikacji naukowych oraz prace cenionych polskich autorów, dostarczających kompleksowej wiedzy z różnych dyscyplin, o różnym poziomie zaawansowania.

W strukturze księgozbioru wyróżnia się także wydawnictwa z zakresu nauk humanistycznych, ze szczególnym uwzględnieniem historii, nauki o języku, historii i teorii literatury. Publikacje te opracowane są przez wybitnych historyków i krytyków literatury. Biblioteka gromadzi najważniejsze dzieła klasyków literatury pięknej polskiej i obcej. Zbiory te wzbogacają publikacje z historii kultury i sztuki. Biblioteka sukcesywnie gromadzi wydawnictwa z zakresu nauk społecznych. Placówka dysponuje niezbędną w pracy bibliotekarza literaturą fachową z dziedziny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Najstarsze pozycje Biblioteki Pedagogicznej w Zawierciu to: wydana w 1913 r. Trylogia Lucjana Rydla - „Zygmunt August”, z której biblioteka posiada część 1 i 2 oraz dzieło Juliana Ochorowicza - „Przyczynki do usiłowań naszego odrodzenia narodowego” wydane w 1917 roku.

Dominującą tematyką książek wydanych przed 1946 rokiem jest psychologia i pedagogika. Obok wydawnictw zwartych biblioteka gromadzi wydawnictwa ciągłe. W 1955 roku placówka posiadała 30 tytułów czasopism w tym 15 w języku polskim i 15 w języku obcym. Od 1960 r. zaniechano zakupu periodyków w języku obcym. Największą grupę stanowią czasopisma metodyczne dla nauczycieli poszczególnych przedmiotów. Prenumeruje się także czasopisma ogólnopedagogiczne, psychologiczne, literackie, socjologiczno-filozoficzne i społeczno-kulturalne. Biblioteka posiada także dwa człony bieżącej Bibliografii Narodowej: „Przewodnik Bibliograficzny” (prenumerowany od 1973 r.) i „Bibliografię Zawartości Czasopism” - w zbiorach od 1967 roku. Na dzień 14.11.2001 r. ilość oprawnych roczników wynosi 2471.

Najskromniejszym ilościowo rodzajem dokumentów biblioteki są zbiory specjalne, których gromadzenie rozpoczęto w 1975 roku. Są to płyty analogowe, taśmy i kasety magnetofonowe oraz kasety video VHS. Ustawienie zbiorów w magazynie bibliotecznym jest zgodne z numeracją bieżącą tzw. numerus currens. Znaczy to, że numer pozycji, pod którym dokument został wpisany do księgi inwentarzowej jest jednocześnie jego sygnaturą i oznaczeniem miejsca w magazynie. W związku

Strona tytułowa najstarszej książki w zbiorach biblioteki

z tym biblioteka nie posiada wolnego dostępu do półek. Aby wypożyczyć książkę czytelnik musi posiadać umiejętność sprawnego korzystania z warsztatu informacyjnego biblioteki, który tworzą:

- **katalogi główne:** alfabetyczny i rzeczowy oparty na UKD
- **katalogi pomocnicze:** czytelnik, serii, czasopism, zbiorów specjalnych
- **kartoteki m.in.:** przedmiotowa, pedagogiczna, literacka, dzieł recenzowanych, osobowa, regionalna, bibliotekoznawcza.

ZBIORY REGIONALNE PBW FILII W ZAWIERCIU

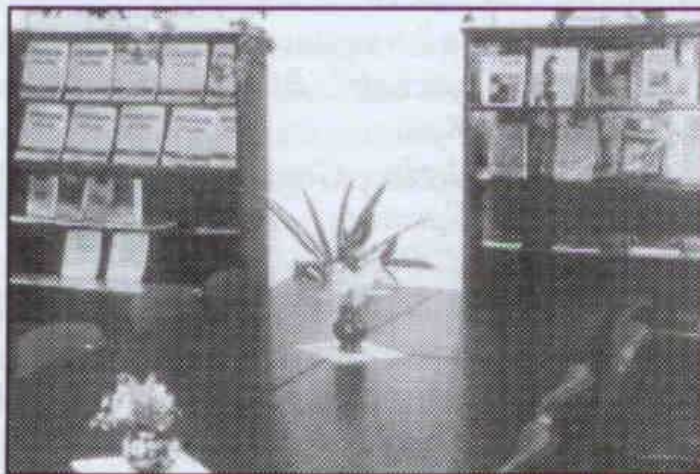
Zasadniczym warunkiem zachowania własnej kultury i jej trwania jest przekaz dziedzictwa kulturowego. Stawia to przed biblioteką konieczność gromadzenia regionalistów. Już od wielu lat placówka stara się wzbogacić zbiory w wydawnictwa dotyczące naszej „małej ojczyzny”. Z racji geograficznego położenia miasta Zawiercia biblioteka zbiera materiały dotyczące zarówno Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego jak i Jury Krakowsko-Częstochowskiej oraz miasta i powiatu zawierciańskiego. Zbiory te służą nie tylko nauczycielom i uczniom w realizacji regionalnej ścieżki międzyprzedmiotowej, ale również studentom. Ze zbiorów korzystają także indywidualni czytelnicy pragnący zaspokoić osobiste zainteresowania regionem, w którym żyją. Bezpośredni kontakt z różnymi instytucjami kulturalno-oświatowymi, organizacjami i wydawnictwami przyczynia się do tego, iż zbiory regionalne w większości przekazywane są bibliotece bezpłatnie. Wynika to z faktu, że wzrasta świadomość ofiarodawców, iż biblioteka to doskonałe źródło informacji o regionie. Rozwija się współpraca z redakcjami lokalnych gazet. Przekazują one placówce: tygodnik „Gazeta Zawierciańska Jura”, miesięcznik „Trybuna Ziemi Zawierciańskiej” oraz kwartalnik „Kromolów Wczoraj i Teraz”. Zorganizowana w czerwcu 2001 roku wystawa przyczyniła się do rozpoczęcia prenumeraty prasy wydawanej przez gminy powiatu zawierciańskiego m.in.: „Echo Żarnowca”, „Echo Łaz”, „Gazeta Ogrodzieniecka”. Szeroką gamę regionalnej prasy wzbogaca Czasopismo Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego Mieszkańców Gmin Powiatu Zawierciańskiego „Korzenie”. Biblioteka stara się pozyskać materiały regionalne wydawane przez Zarząd Miasta, Starostwo Powiatowe, MOK, szkoły i parafie. Są to monografie, informatory, przewodniki, katalogi, mapy i inne wydawnictwa popularyzujące region.

Cennymi dla biblioteki są publikacje przekazywane przez literatów wywodzących się z terenu miasta i powiatu. Swoje prace z dedykacjami ofiarowali: Unisław Górski, Witold Duleba, Halina Kułach, Maria Płatek, Herbert Kopiec. Na uwagę zasługuje kilkuletnia współpraca z Zespołem Jurajskich Parków Krajobrazowych. Dzięki niej biblioteka posiada aktualne wydawnictwa dotyczące Jury Krakowsko-Częstochowskiej. Są to najczęściej prace naukowe poświęcone wartościom przyrodniczym i kulturowym jurajskich parków, materiały z sympozjów naukowych, materiały dydaktyczne, mapy oraz przewodniki popularyzujące walory Jury. Wśród zbiorów regionalnych znaczną część stanowią wydawnictwa dotyczące Zagłębia Dąbrowskiego i tzw. „Silesiana”. Wzbogaca je miesięcznik społeczno-kulturalny „Śląsk” i wcześniej prenumerowane „Zbliżenia” i „Dialog”. Biblioteka Pedagogiczna w Zawierciu prowadzi kartotekę regionalną, która rejestruje informacje dotyczące dziedzictwa kulturowego w regionie.

CZYTELNICTWO

Zgodnie z Rozporządzeniem MEN z 9 czerwca 1993 r. biblioteka posiada charakter publiczny. W myśl Statutu PBW w Katowicach „...zbiory biblioteczne są powszechnie dostępne dla czytelników na warunkach określonych regulaminem biblioteki, z pierwszeństwem dla osób prowadzących działalność pedagogiczną i osób przygotowujących się do zawodu nauczycielskiego...”. Biblioteka Pedagogiczna w Zawierciu wypożycza materiały biblioteczne czytelnikom mieszkającym lub pracującym na terenie miasta i powiatu zawierciańskiego. Warunkiem zapisu do biblioteki jest okazanie dowodu osobistego, w przypadku studentów również indeksu. Jednorazowo wypożyczyć można: nauczyciele - 4 książki na okres 1 miesiąca; studenci - 3 książki na okres 1 miesiąca; pracownicy naukowcy - 6 książek na okres 2 miesięcy; piszący pracę magisterską, dyplomową oraz studium równocześnie 2 kierunki - 6 książek na okres 2 miesięcy. Zbiory audiowizualne wypożycza się na okres 1 tygodnia w ilości: nauczyciele jednorazowo 3 kasety, inni czytelnicy jednorazowo 2 kasety. Z analizy danych statystycznych wynika, iż znaczna ilość książek jest w tzw. ciągłym obiegu czyli są wypożyczane wielokrotnie. Największą ilość wypożyczeń rejestruje się w styczniu, marcu i październiku. Związane to jest z rozpoczęciem roku akademickiego i początkiem sesji egzaminacyjnej. Główny trzon użytkowników biblioteki stanowią nauczyciele. Są to wychowawcy przedszkoli, szkół podstawowych, średnich (liceów, techników, szkół zawodowych), szkół wyższych oraz nowa (od 1999r.) grupa nauczycieli uczących w gimnazjach. Najbardziej aktywną grupę wśród pedagogów stanowią nauczyciele szkół podstawowych, najmniej liczną nauczyciele akademicy. Przypuszczać należy, że liczba tej ostatniej kategorii zwiększy się w związku z rozwinięciem się szkolnictwa wyższego na terenie naszego miasta. Nauczyciele korzystają głównie z literatury pedagogiczno-psychologicznej co wynika ze specyfiki zawodu wymagającego permanentnego kształcenia. Poza tym zdeterminowani są wymogami studiów wyższych. Wypożyczają najczęściej materiały potrzebne w bieżącej pracy dydaktyczno-wychowawczej (programy nauczania, materiały do referatów i imprez szkolnych) oraz materiały metodyczne. W związku z rozpoczęciem awansu zawodowego nauczyciele wypożyczają także opracowania związane z reformą oświaty i zdobywaniem poszczególnych stopni rozwoju zawodowego. Od 1994 r. dominującą grupę użytkowników stanowią studenci. Wynika to przede wszystkim ze wspomnianego wcześniej upowszechnienia dostępu do zbiorów bibliotecznych.

Ponadto zmiany na rynku pracy i dynamiczny rozwój szkolnictwa oraz dążność

*Czytelnia w budynku
na ulicy Polskiej 35*

do zaspokajania życiowych aspiracji młodego pokolenia sprawia, że ta kategoria czytelników staje się coraz bardziej aktywna. Liczba studentów z roku na rok zwiększa się. Związane to jest z tym, że biblioteka jako jedyna tego typu placówka w powiecie zawierciańskim, posiada w większości księgozbiór naukowy i popularno-naukowy. Najczęściej placówka obsługuje studentów z pobliskich ośrodków akademickich, miejscowych szkół policealnych i szkoły wyższej oraz Zawiercian studiujących na uczelniach całego kraju. Od lat najwyższą liczbę wypożyczeń wśród studentów odnotowuje się w zakresie literatury pedagogiczno-psychologicznej. Wynika to niewątpliwie z dużej popularności studiów o kierunku pedagogicznym, a także z wprowadzeniem przedmiotów pedagogicznych i psychologicznych na innych kierunkach studiów. Dużą poczytnością cieszy się również literatura społeczna, gdyż znaczną ilość czytelników stanowią studenci uczelni ekonomicznych. Biblioteka Pedagogiczna obsługuje także uczniów szkół średnich. Jest to dla nich pierwszy kontakt z biblioteką specjalistyczną, która pełni rolę pomostu w przygotowaniu przyszłych użytkowników bibliotek szkół wyższych. Wypożyczają oni najczęściej literaturę humanistyczną. Są to materiały potrzebne do wypracowań, referatów, olimpiad, konkursów a także egzaminu maturalnego. Oprócz wyżej scharakteryzowanych czytelników z usług biblioteki korzystają również osoby nie studiujące i nie związane z oświatą. W roku jubileuszowym na dzień 6.12.2001 r. z biblioteki skorzystało 2305 czytelników, liczba wypożyczeń przekracza 26 365 woluminów. Są to najwyższe dane odnotowane w historii biblioteki.

DZIAŁALNOŚĆ

PBW Filia w Zawierciu od początku swojego istnienia działała na rzecz oświaty i środowiska lokalnego. Placówka stara się zaspokoić potrzeby czytelników, którzy mogą liczyć na fachową pomoc pracowników biblioteki. Opracowuje się różnego typu zestawienia: nowości - informujące o nowo zakupionych dokumentach bibliotecznych z zakresu pedagogiki, psychologii i socjologii, tematyczne - tworzone zgodnie z aktualnie panującymi trendami w oświacie oraz na potrzeby indywidualnych czytelników. Zestawienia bibliograficzne rozpowszechniane są w szkołach i placówkach oświatowych. Wybrane tematy opracowanych zestawień zamieszczane są w „Wykazie Tematycznym Ważniejszych Zestawień Bibliograficznych” wydawanych przez Bibliotekę Narodową. Dotychczas opublikowano następujące tematy:

- „*Eutanazja*” - zestawienie bibliograficzne w wyborze za lata 1991-1998
- „*Rafał Wojaczek*”. Bibliografia podmiotowa i przedmiotowa w wyborze za lata 1967-1998
- „*Gustaw Herling Grudziński (1919-2000)*”. Zestawienie bibliograficzne w wyborze.
- „*Ostatni Sarmata: Jerzy Waldorff (1910-1999)*”. Zestawienie bibliograficzne za lata 1995-2000.

Na prośbę Bibliotek Pedagogicznych z całego kraju PBW Filia w Zawierciu przekazuje powyższe opracowania. Biblioteka Pedagogiczna współuczestniczy w realizacji „Edukacji czytelniczej i medialnej” na każdym szczeblu nauczania: w szkole podstawowej, gimnazjalnej i szkole średniej. Zajęcia prowadzone są od 1975 roku. Popularyzowaniu aktualnych problemów pedagogicznych i kulturalnych służą wystawki tematyczne. Nawiązują one do rocznic literackich, prezentują postaci literatów, pedagogów oraz twór-

ców kultury. Są one organizowane równolegle z wystawkami nowości wydawniczych, które mają na celu zapoznać czytelnika z nowo zakupionymi przez bibliotekę publikacjami. Biblioteka współpracuje z nauczycielami zawierciańskich przedszkoli i świetlicy terapeutycznej w Ogrodzieńcu. Prace plastyczne dzieci wykonane pod kierunkiem wychowawców prezentowane są w czytelni. Poprzez wystawy biblioteka promuje pracę nauczycieli, którzy na zajęciach arteterapii wykorzystują różnorodne techniki plastyczne.

Na terenie placówki odbywają się warsztaty metodyczne nauczycieli bibliotekarzy z metodykiem do spraw bibliotek przy współudziale pracowników. Prowadzi się poradnictwo dla bibliotekarzy szkolnych. Biblioteka współpracuje także z metodykami przedmiotowymi. Efektem takich kontaktów było zorganizowanie przez pracowników biblioteki pedagogicznej warsztatów metodycznych dla nauczycieli kontraktowych z zawierciańskich przedszkoli. W dniach 11.06 - 28.06 2001 roku w PBW Filii Zawiercie zorganizowana została wystawa „... chcę podać dłoń sztuce...” promująca Powiat Zawierciański. Eksponowała ona rzeźby, płaskorzeźby, obrazy, hafty i wyroby ceramiczne. Udostępnili je regionalni twórcy z sześciu gmin Powiatu Zawierciańskiego: Jarosław Supernak, Bożena Pilarczyk, Włodzimierz Seweryn, Regina Bątopek, Kazimierz Milejski, Jolanta Opilka, Eugeniusz Caban, Dawid Picheta, Tadeusz Ślęzak, Marcin Ślęzak. Zaprezentowano także twórczość literacką poetów wywodzących się z regionu. Udostępnione zostały tomiki poezji Marii Płatek, Stanisława Bochenka, ks. Józefa Bieli, Stanisława Domagały, Tadeusza Jarosa. Wystawa zgromadziła publikacje i materiały dotyczące gmin. Ekspozycję wzbogaciła również prasa regionalna oraz zdjęcia z różnych imprez okolicznościowych w powiecie udostępnione przez gminne ośrodki kultury.

Biblioteka utrzymuje kontakt z innymi placówkami oświatowymi i kulturalnymi działającymi na terenie miasta. 18 października 2001 r. w placówce odbyła się Sesja Komisji Kultury, na której omówiono działalność PBW Filii w Zawierciu.

Wystawa - Czerwiec 2001 - „...Chcę podać dłoń sztuce...”

SIEDZIBY BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNEJ

*ul. 3-go Maja 5 -
w latach 1951-1957*

*ul. Sądowa 8 -
w latach 1968-1990*

*ul. Sienkiewicza 34 -
w latach 1957-1961*

*ul. Sienkiewicza 60 -
w latach 1990-1999*

*W Szkole Podstawowej nr 9 -
w latach 1961-1968*

*ul. Polska 35 -
obecnie*

Rok	Stan księgozbioru	Czytelnicy	Wypożyczenia	
			do domu	prezencyjne
1951	280	48	-	-
1952	799	76	312	-
1953	1093	79	404	-
1954	1572	118	214	-
1955	1730	118	371	-
1956	2639	45	409	-
1957	1904	53	317	-
1958	2109	83	557	-
1959	2566	95	547	-
1960	2970	115	684	-
1961	3180	135	887	-
1962	3394	168	1093	-
1963	3654	178	2046	-
1964	3850	182	2402	-
1965	4137	196	2708	-
1966	4343	198	2764	-
1967	4509	206	2564	-
1968	4664	165	1361	-
1969	4846	368	3323	-
1970	4946	360	3492	-
1971	5326	362	3490	-
1972	5660	258	2435	-
1973	6016	360	2752	-
1974	7419	358	2863	1460
1975	8318	413	2991	210
1976	9802	493	6660	190
1977	10915	600	9838	1799
1978	12998	702	10884	206
1979	13956	752	8914	306
1980	15293	813	9527	319
1981	16659	770	9095	643
1982	18127	915	9678	857
1983	19359	941	8875	627
1984	22149	1072	9318	1235
1985	23006	1064	9392	400
1986	22986	1240	13547	335
1987	23985	1358	15163	1596
1988	24888	1335	14295	2508
1989	25826	1176	12468	2422
1990	26340	266	959	-
1991	26629	933	8301	1230
1992	27464	988	12363	2662
1993	27562	1243	13678	5751
1994	28479	1458	15078	6279
1995	29290	1720	14239	3826
1996	29525	2012	15628	3407
1997	29118	2089	17783	5199
1998	29685	2137	17626	4894
1999	30091	1365	5812	1818
2000	30648	1895	14096	4814

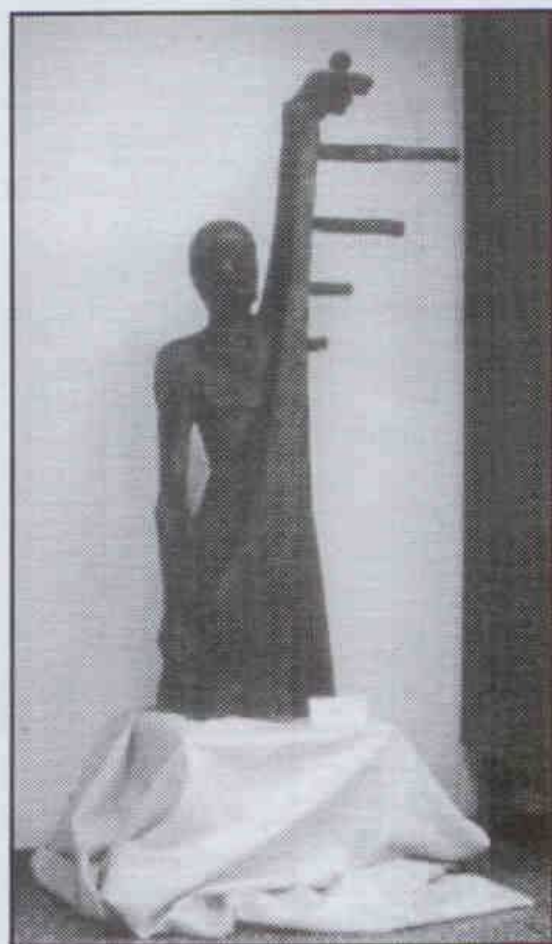
2004

≈ 34,000

2502

[illegible]

Pierwsza strona księgi inwentarzowej

Wystawa - Czerwiec 2001 -
„...Chcę podać dłoń sztuce...”

SIEĆ PBW W KATOWICACH

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Katowicach, ul. Kasprzaka 7, tel. 258 57 84

Czytelnia - wew. 22, Wypożyczalnia - wew. 20, Zb. Arch. - wew. 16

wraz z filiami tworzy największą sieć bibliotek pedagogicznych w kraju.

Obecnie w skład PBW w Katowicach wchodzi następujące filie:

Będzin	ul. Małachowskiego 29	tel. 267 49 34
Bytom	ul. Armii Krajowej 54B	tel. 286 23 52
Chorzów	ul. Sportowa 21	tel. 247 33 70
Czeladź	ul. Staszica 5	tel. 265 20 88
Dąbrowa Górnicza	ul. Królowej Jadwigi 25B/1	tel. 262 41 79
Gliwice	ul. Królowej Bony 13	tel. 231 35 38
Jaworzno	ul. Azot 16	-
Mysłowice	ul. Kubicy 5	tel. 223 04 33
Piekary Śląskie	ul. Związkowa 14	tel. 288 46 39
Pszczyna	ul. Zamenhofska 5	tel. 210 39 50
Racibórz	ul. Słowackiego 55	tel. 419 00 02
Ruda Śląska	ul. Norwida 26	tel. 248 46 04
Rybnik	ul. Bolesława Chrobrego 27	tel. 422 20 59
Sosnowiec	ul. Zegadłowicza 1	tel. 266 81 76
Świętochłowice	ul. Łagiewnicka 68	tel. 245 89 02
Tarnowskie góry	ul. Wyspiańskiego 1/3	tel. 285 55 97
Tychy	ul. Gen. Andersa 16	tel. 227 47 03
Wodzisław Śląski	ul. Pszowski 92b	tel. 456 29 72
Zabrze	ul. 3 go Maja 12	tel. 271 02 28
Biblioteka Składowa:		
Dąbrówka Wielka	ul. Przyjaźni 48	tel. 287 95 20

Zawiercie, ul. Polska 35, tel./fax: 672 35 36

Czynna: poniedziałek-piątek od 8.00 do 17.00

33551

10184194

Dotychczasowe Siedziby Biblioteki Pedagogicznej w Zawierciu

- ❶ 1951-1957 - ul. 3-go Maja 5
- ❷ 1957-1961 - ul. Sienkiewicza 34
- ❸ 1961-1968 - ul. 1-go Maja 23 (SP nr 9)
- ❹ 1968-1990 - ul. Sądowa 8
- ❺ 1990-1999 - ul. Sienkiewicza 60
- ❻ 1999-nadal - ul. Polska 35